

Ekslibris – znak własnościowy

„Ekslibris jest najwłaściwszym i najszlachetniejszym sposobem oznaczenia własności książki, gdyż jako miniaturowe dzieło sztuki graficznej budzi uczucia estetyczne, będąc jednocześnie dowodem kultury jej właściciela. Istota ekslibrisu związana jest więc z umiłowaniem książki, z poziomem kulturalnym człowieka i podkreśla więź istniejącą między książką a jej właścicielem, którego imię i nazwisko widnieją na znaku graficznym”.

Marian Jan Wojciechowski
"Ekslibris godło bibliofila", Wrocław 1978

Ekslibris (łac. *ex libris* – z książek) – znak własnościowy danego egzemplarza, książki najczęściej ozdobny, wykonany w technice graficznej.

Typowy ekslibris jest małą, zadrukowaną karteczką przyklejoną do wewnętrznej strony okładki. W prostszej formie może to być np. pieczętka.

Projektowanie ekslibrisów jest jedną z dziedzin grafiki artystycznej. Ich tworzeniem zajmowało się wielu znanych grafików, rytowników i typografów.

Posługiwanie się ekslibrisem jest uważane za wyraz wysokiego szacunku i dbałości o książkę. Ekslibris ma również za zadanie zabezpieczenie księgi przed kradzieżą lub zatraceniem. Ekslibris artystycznie wykonany w szlachetnej technice graficznej (drzeworyt, miedzioryt, akwaforta, akwatinta, litografia) podnosi walory artystyczne książki, dając świadectwo bibliofilskiego do niej stosunku.

Najstarsze oznaczenia własnościowe na książkach pojawiły się w Polsce w drugiej połowie XIV wieku, na kartach rękopisów. Początkowo znak określał tylko właściciela rękopisu, ale manuskryptu nie zdobił. Owe proste formy oznaczenia własności książki były dwojakiego rodzaju: krótkie odręczne noty właściciela lub dłuższe zapiski, często uzupełniane wiadomością o miejscu sporządzenia lub nabycia rękopisu. Z chwilą, gdy księgi rękopiśmienne przestały być tylko skarbnicą wiedzy, ale stały się dziełem sztuki, pojawiły się piękne iluminacje, znak własnościowy wzniósł się na wyżyny. Pełnił funkcję ochronną, wskazywał właściciela rękopisu, ale ozdobnie namalowany podnosił również wartość iluminowanych kodeksów. Te najstarsze formy znaku własnościowego to herby i gmerki właścicieli rękopisów. Umieszczane były przeważnie na dolnym marginesie pierwszej karty tekstu.

Obecnie ekslibris jest zwykle dziełem artysty grafika pełniąc podwójną rolę w książce: znaku własnościowego i elementu ozdobnego. Miewa zwykle postać niewielkiej, ozdobnej karteczki (naklejki), rzadziej stempla i jest umieszczany na wewnętrznej stronie okładki książki.

Wybrane ekslibrisy:

Ekslibris Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie

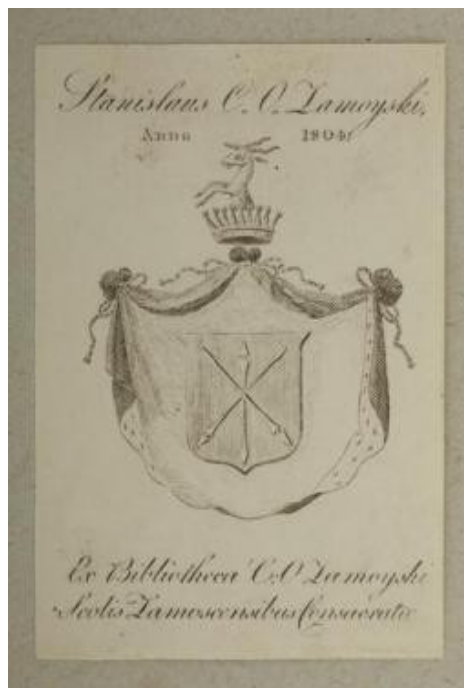
„Ekslibris biblioteki Radziwiłłów w Nieświeżu”, grafika ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie. Biblioteka książąt Radziwiłłów w Nieświeżu, ongiś największa biblioteka prywatna w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, powstała w XVI stuleciu, staraniem braci Radziwiłłów – Mikołaja Krzysztofa „Sierotki” (1549 – 1616) i kardynała Jerzego (1556 – 1600), synów wojewody wileńskiego Mikołaja, zwanego Czarnym.

Ekslibris autorstwa Konstantego M. Sopoćko zaprojektowany z okazji 150-lecia działalności Biblioteki Ossolineum (1817-1967), właściwie Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich

Eklibris Friedricha Basnera

Eklibris Stanisława Zamowskiego (1775-1856).
Twórca: nieznany, czas powstania: 1804 rok,
techniki: akwaforta, miedzioryt.

**Autor: Ostoj-Chrostowski Stanisław
(1897-1947)**

[eklibris, 1934] Eklibris Józefa Piłsudskiego,
drzeworyt na papierze, 51 x 42 mm

BIBLIOGRAFIA

- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Ekslibris_\(znak\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Ekslibris_(znak))
- http://www.bu.kul.pl/krotki-szkic-o-dlugiej-historii-ekslibrisu,art_10792.html
- <http://wolneforumgdansk.pl/viewtopic.php?t=729>
- <http://katalog.muzeum.krakow.pl/pl/work/MNK-III-ryc-34901-Ekslibris-Stanis%C5%82awa-Zamoyskiego-1775>